

Banka e Shqipërisë

ANALIZA E NDËRMJETËSIMIT FINANCIAR

T2 - 2011

ERJONA SULJOTI, SOFIKA NOTE
DEPARTAMENTI I POLITIKËS MONETARE

KORRIK 2011

Pikëpamjet e shprehura në këtë material janë të autoreve dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bankës së Shqipërisë.

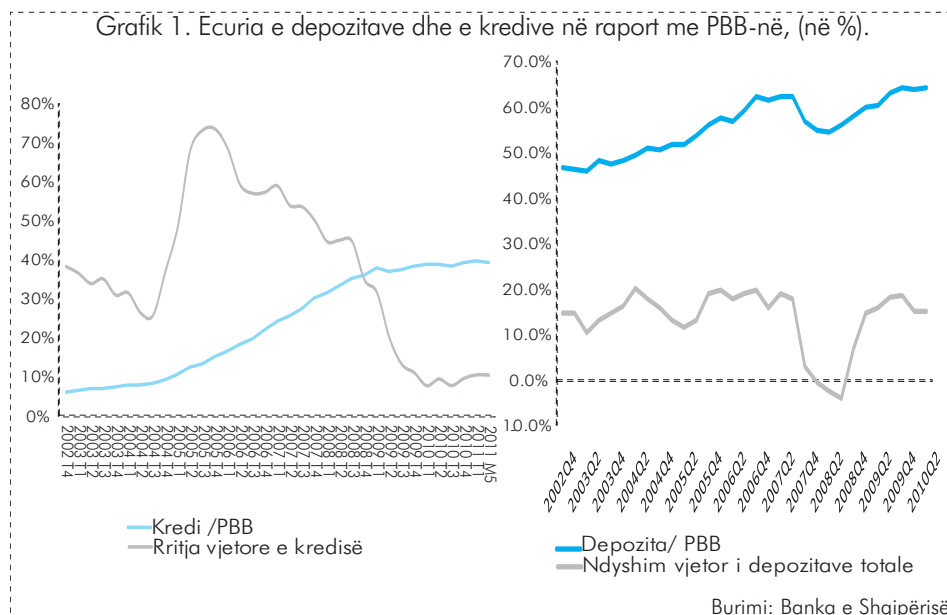
P Ë R M B A J T J A

I.	HYRJE	4
II.	NDËRMJETËSIMI I SISTEMIT BANKAR	7
III.	NDËRMJETËSIMI BANKAR SIPAS MONEDHAVE	10
III.1	Ecuria e ndërmjetësimit në lekë	10
III.2	Ecuria e ndërmjetësimit në euro	12
III.3	Ecuria e kritereve jokosto në ndërmjetësim	13
	ANEKS	15

I. HYRJE

Sistemi bankar shqiptar në fund të gjashtëmujorit të parë të vitit 2011, përbëhet nga 16 banka, me pronësi private dhe me dominim të ndjeshëm të kapitalit të huaj. Aktualisht, kapitali i huaj përbën rreth 94% të totalit të sistemit bankar. Ndërkohë, sistemi bankar, ashtu sikurse edhe në vendet e tjera të rajonit, përbën segmentin kryesor të sektorit financiar që ofron ndërmjetësim për sektorin privat. Bankat zotërojnë rreth 95% të asetëve të sistemit financiar dhe kredia e akorduar prej tyre zë rreth 90% të portofolit total të kredisë për ekonominë. Duke filluar nga vitit 2010, segmenti i institucioneve financiare jobanka në vend ka shfaqur rritje, si në numër ashtu edhe në portofolin e kredisë. Numri i institucioneve financiare jobanka në qershor të vitit 2011 mbeti i njëjtë me fundin e vitit 2010, pra 17 institucione ose 5 institucione më shumë krahasuar me vitin 2009. Këto zhvillime dëshmojnë për plotësimin e gamës së produkteve të tregut financiar, në përshtatje me nevojat e ekonomisë dhe veçanërisht të biznesit të vogël dhe atij të mesëm.

Ndërmjetësit financiarë, gjatë pjesës së parë të vitit 2011, kanë shfaqur një pjesëmarrje të kujdesshme në rritjen e ndërmjetësimit financiar. Raporti i kredisë ndaj depozitave totale qëndroi në nivel të njëjtë me fundin e tremujorit të parë, në 61.1%. Gjatë kësaj periudhe sistemi bankar ka qenë aktiv dhe ka rritur fondet e grumbulluara nga kursimet e publikut, i përkrahur dhe nga sjellja e individëve për të kursyer. Ndërkohë, financimi i sektorit privat ka ruajtur ritme të moderuara të zgjerimit vjetor. Krahasuar me tremujorin e parë të vitit, në muajt prill dhe maj flukset neto të kreditimit kanë ardhur duke u dobësuar, të ndikuara nga mungesa e rritjes sezonale për këta dy muaj në kreditimin e bizneseve. Kjo ecuri reflekton një kërkesë më të dobët të bizneseve

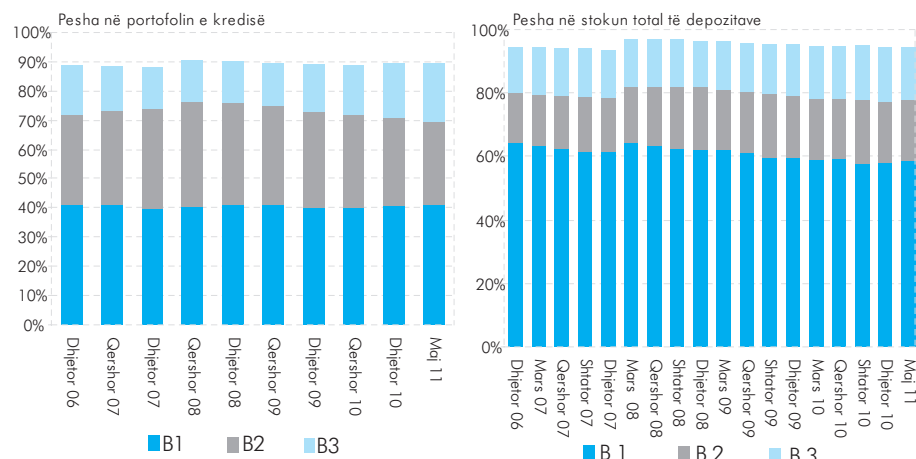

për financim, si dhe mbajtjen e kushteve të shtrënguara të kreditimit gjatë kësaj periudhe. Kërkesa më e ulët për kredi e bizneseve në tremujorin e dytë të vitit, mendohet se është e lidhur me rimëkëmbjen e ngadaltë të aktivitetit ekonomik në vend, në veçanti të konsumit, si dhe me rritjen e pasigurisë për të ardhmen si pasojë e situatës zgjedhore dhe paszgjedhore në vend.

Në fund të muajit maj, rreth 47.6% e aktiveve të sistemit bankar janë të investuara në portofolin e kredisë. Ndërkohë që depozitat, si burimi kryesor i fondeve të bankave, përfaqësojnë rreth 76.2% të pasivit krahasuar me 73.9% një vit më parë. Në pesë muajt e parë të vitit, raporti i kredisë ndaj PBB-së është rritur lehtësisht nga niveli i fundvitit 2010, në 39.2%. Ndërkohë, ecuria e mirë e grumbullimit të fondeve ka ndikuar në rritjen e monetizimit të ekonomisë, e shprehur në rritjen e raportit të depozitave ndaj M3, në 81.2%. Në raport me PBB-në, depozitat totale shënuan 64.1% në fund të muajit maj 2011.

Ecuria e ndërmjetësimit sipas grupbankave ka treguar për performancën më të mirë të bankave të vogla në tregun e kredidhënies, të cilat kanë rritur më tej portofolin e tyre të kredisë, duke balancuar kontraktimin e portofolit të bankave greke. Pjesa e tregut të kredisë së bankave të vogla arriti në 20.1%, krahasuar me 18.7% që shënonte në fund të vitit 2010. Në të njëjtin kohë, portofoli i bankave greke, i ndikuar nga ndryshimi i strategjisë së këtyre bankave, është tkurrur dukshëm. Pjesa e bankave greke në sistem arriti në 28%, krahasuar me 30% që ishte pesë muaj më parë. Ndërkohë, rritja e qëndrueshme e portofolit të kredisë së bankave të mëdha ka ndihmuar në konsolidimin e mëtejshëm të pozicionit të tyre dominues në tregun e kredisë,

Grafik 2. Pjesa e grup-bankave* në totalin e depozitave dhe kredisë së sistemit bankar.

*Analiza e grup-bankave bazohet mbi aktivitetin ndërmjetësues të 9 bankave më aktive në tregun e kredidhënies, të cilat përbëjnë rreth 91% të aktiveve të sistemit bankar. Ndarja e bankave në grupe është bazuar në madhësinë e bilancit të bankave si dhe karakteristikat e financimit të veprimitarisë së tyre. Më konkretisht ato përfaqësojnë: B1- 3 bankat më të mëdha të sistemit; B2- 3 bankat greke; B3- 3 bankat e vogla të sistemit bankar aktive në kredidhënie. Burimi: Banka e Shqipërisë.

në 41%.

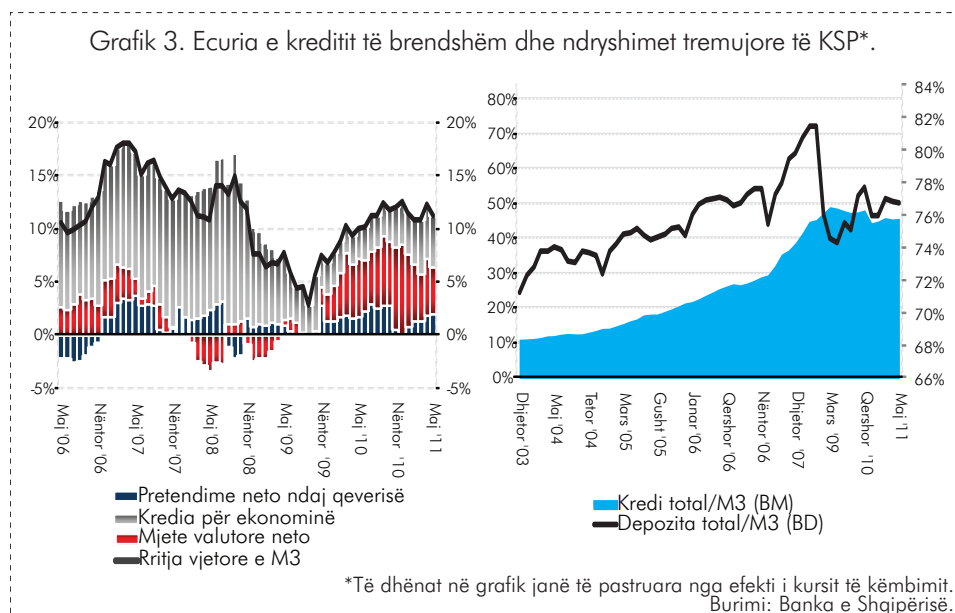
Në fund të muajit maj, tregu i depozitave nuk ka shfaqur ndryshime të ndjeshme në krahasim me një vit më parë. Grupi i bankave të mëdha zë rreth 58.6% të këtij tregu, krahasuar me 58% në fund të vitit 2010 dhe rreth 59% një vit më parë. Bankat greke, duke ofruar produkte tërheqëse për depozitat,

kanë mundur të mbajnë të pandryshuar pjesën e tregut në më shumë se 2 vjet. Ndërkohë, grupi i bankave të vogla ka shfaqur një rritje të moderuar të depozitave, krahasuar me fundvitin 2010.

II. NDËRMJETËSIMI I SISTEMIT BANKAR

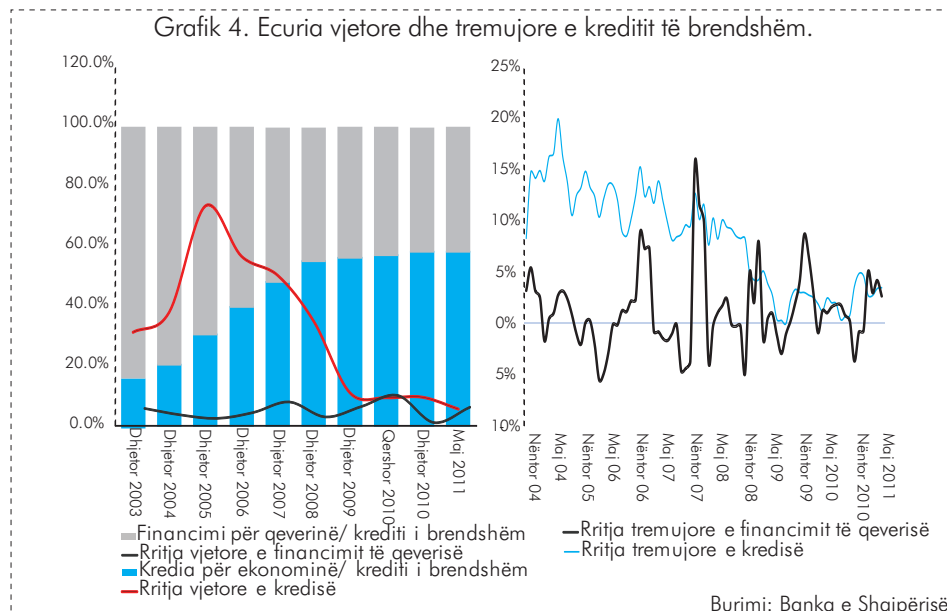
Në gjashtëmuajorin e parë të vitit 2011 është vërejtur një rimëkëmbje e ngadaltë e aktivitetit ekonomik në vend. Impulsi pozitiv që ka dhënë politika fiskale stimuluese ka ndikuar në zgjerimin e aktivitetit ekonomik, veçanërisht në lekë, dhe në kontributin më të lartë të komponentit fiskal në rritjen e kërkesës. Ndërkohë, sektori privat, i ndikuar nga pasiguritë për të ardhmen, ka shfaqur një rimëkëmbje të ngadaltë të kërkesës për para, sikurse vihet re në ecurinë e moderuar të kërkesës për kredi. Gjithashtu, ecuria e çmimeve në ekonomi ka shfaqur rritje të inflacionit vjetor, duke përcjellë presionet e shtuara inflacioniste të çmimeve të mallrave bazë në tregjet ndërkombëtare, në inflacionin e mallrave të konsumit në vend.

Në këtë kuadër, në fund të muajit mars, autoriteti monetar ndërmori rritjen me 0.25 pikë përqindje të normës bazë të interesit, me qëllim menaxhimin dhe ankorimin e pritjeve inflacioniste rreth objektivit të tij, si dhe dekurajimin e materializimit të mëtejshëm të efekteve të rëndësishme të inflacionit. Mbas këtij vendimi, norma bazë e interesit në ekonomi shënoi 5.25%, duke mbetur pranë niveleve të ulta historike. Në tremujorin e dytë të vitit, tregjet financiare kanë përcjellë sinjalet e politikës monetare, duke shprehur tendenca rritëse të normave të interesit, pothuajse në të gjitha segmentet e këtij tregu. Për të njëjtën periudhë, ecuria e kursit të këmbimit ndaj monedhave kryesore ka shfaqur nënçmim të moderuar vjetor, duke ndikuar që në tërësi kushtet monetare të mbeten akomoduese në ekonomi dhe të përkrahin rigjallërimin e aktivitetit ekonomik. Ndërkohë, norma reale e interesit vijon të jetë në nivele të ulta historike, duke mbështetur kërkesën agregate në vend.

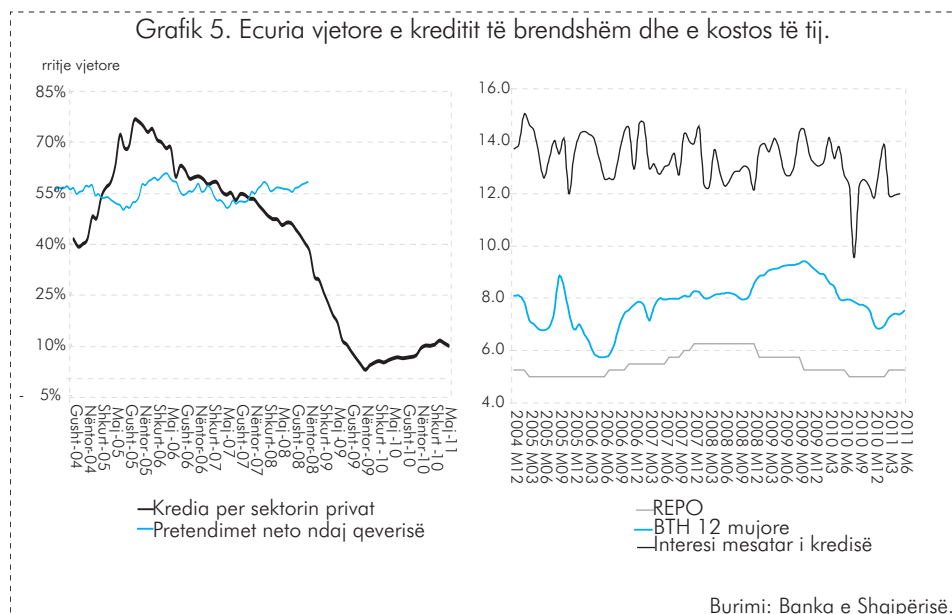
Ecuria e treguesve monetarë gjatë periudhës janar-maj 2011 është ndikuar nga një kontribut i qëndrueshëm i kërkesës së sektorit privat dhe një rritje e kërkesës për financim të sektorit publik, kryesisht në monedhën vendase. Kjo kërkesë ka ushqyer rritjen e qëndrueshme të depozitave në lekë gjatë kësaj periudhe dhe për rrjedhojë, edhe rigjallërimin e ritmeve të rritjes së agregatit M2, i cili u rrit mesatarisht rreth 6% në terma vjetorë. Një vit më parë, ky agregat shfaqti për gjatë gjithë vitit ritme të moderuara të rritjes vjetore, në përgjigje të një kërkesë të ulët për monedhën vendase nga sektori privat dhe ai publik.

Agregati M3 ka shfaqur një ekspansion më të lartë në terma vjetorë në tremujorin e dytë, krahasuar me tremujorin e parë të vitit, i ndikuar nga performanca më e mirë e depozitave në valutë. Në muajt prill-maj ai u rrit mesatarisht me rreth 11.7%, krahasuar me 11.0% që ishte në tremujorin e parë. Komponenti valutor edhe në tremujorin e dytë ka vijuar të japë kontributin kryesor në ekspansionin monetar, por në nivele më të ulëta se fundi i vitit 2010.

Ritmet e kreditimit të ekonomisë vijojnë të jenë të moderuara dhe nën mesataren e tyre historike, duke reflektuar jo vetëm kërkesën e moderuar për para por edhe rritjen e pasigurisë për të ardhmen. Ndërkohë, përkeqësimi i mëtejshëm i cilësisë së portofolit të kredisë i ka penguar bankat në lehtësimin e mëtejshëm të standardeve. Norma vjetore e rritjes së kredisë për ekonominë shënon mesatarisht rreth 10.8 % gjatë muajve prill- maj, kundrejt mesatares prej rreth 9.6% që shënoi në tremujorin e parë të vitit. Ndërsa kredia për sektorin privat pësoi një rritje relativisht më të shpejtë, me rreth 11.4% mesatarisht në dy muaj. Në terma absolutë, stoku i kredisë për sektorin privat u zgjerua me rreth 7.6 miliardë lekë, i mbështetur si në financimin e individëve ashtu dhe atë të bizneseve. Gjithsesi, duke e pastruar nga lëvizjet në kursin e këmbimit, fluksi neto mujor i vërejtur në muajt prill-maj ka qenë rreth 40% më pak se fluksi mujor i regjistruar në fund të tremujorit të parë. Ndërkohë, ecuria e kërkesës për kredi nga bizneset ishte ndjeshëm më e ulët se flukset

e larta sezonale të kësaj periudhe. Huadhënia për bizneset ka qenë kryesisht në valutë dhe e orientuar për qëllime likuiditeti. Njëkohësisht, të dhënat e tremujorit të dytë konfirmuan ecurinë pozitive të kredisë për individë, e cila në terma vjetorë u rrit me 2.5%, ndërsa fluksi në këta dy muaj ishte 1.7 mld lekë ose rreth 3 herë më shumë se në tremujorin e parë të vitit. Përmirësimi i ecurisë së portofolit të kredisë për individ, pasqyron lehtësimin e kushteve të kredidhënies, si dhe një ecuri më pozitive të kërkesës për këtë kredi.

Pjesa e parë e vitit, është karakterizuar nga një rritje e dobët e të ardhurave buxhetore dhe rritje e ndjeshme e shpenzimeve buxhetore, në veçanti atyre kapitale. Ekspansioni fiskal në pjesën e parë të vitit 2011, ndikoi në zgjerimin e ritmeve rritëse të huamarrjes së sektorit publik nga sistemi bankar. Gjatë kësaj periudhe, pretendimet neto të qeverisë u rritën mesatarisht 4.5% në terma vjetorë, krahasuar me 3.4% mesatarisht për tremujorin e parë. Kjo huamarrje u krye me instrumente afatshkurtra të borxhit, kryesisht 12-mujore, si dhe me obligacione afatgjata 2 dhe 5 vjeçare. Kërkesa në rritje e qeverisë për financim ka ushtruar presion në përcaktimin e çmimeve në tregun primar, të cilat kanë qenë në një trend rritës përgjatë gjithë vitit 2011. Krahas kërkesës më të lartë, ecuria e yelde-ve në këtë treg, ka reflektuar edhe rritjen e normës bazë të interesit, në fund të tremujorit të parë.

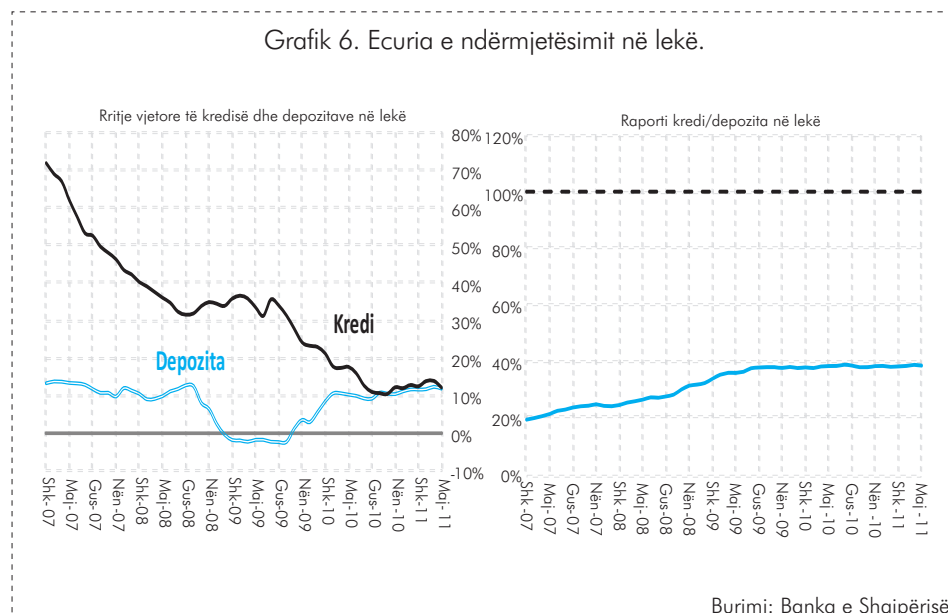
Ndërmjetësimi i sistemit bankar për ekonominë, përfaqësuar nga raporti i stokut total të kredisë ndaj depozitave, vijon të mbetet relativisht i ulët. Në fund të muajit maj, raporti i kredisë ndaj depozitave në total rezultoi në 61.1%, duke qëndruar në të njëjtat nivele me tremujorin e parë të vitit 2011. Ndërkohë, ky raport shfaqet më i ulët, kundrejt nivelit maksimal prej rreth 69% që shënoi në muajin maj 2009. Rënia e ndërmjetësimit në terma afatmesëm reflekton jo vetëm rritjen e shpejtë të depozitave në sajë të rikthimit të plotë të tyre në sistem, që në gjysmën e parë të vitit 2010, por edhe ritmin e moderuar të zgjerimit të kredisë për ekonominë në vitet e fundit.

III. ANALIZA E NDËRMJETËSIMIT BANKAR¹

Ecuria e ndërmjetësimit bankar në muajt prill-maj, ka qenë në linjë me zhvillimet e vërejtura në tremujorin e parë të vitit. Treguesit e ndërmjetësimit kanë mbetur pothuajse të pandryshueshëm në nivelin e T1- 2011, pa devijuar shumë nga mesatarja e 6-7 muajve paraardhës. Kostot e ndërmjetësimit, përtej luhatshmërisë mujore, kanë qenë të qëndrueshme për monedhën euro dhe në rënie për monedhën vendase. Nga ana tjetër, një pjesë e rëndësishme e elementeve jokosto të kushteve të kreditimit, mbetet në kahun shtrëngues.

III.1 ECURIA E NDËRMJETËSIMIT NË LEKË

Ndërmjetësimi në monedhën vendase në periudhën prill-maj ka ruajtur nivelet e vërejtura në dy tremujorët e mëparshëm. Raporti kredi/depozita është rritur lehtë në mesatarisht 38.6%, nga 38.2% që qëndronte në dy tremujorët e mëparshëm. Qëndrueshmëria në treguesin e ndërmjetësimit prej më shumë se një viti ka ardhur si pasojë e zhvillimeve relativisht të balancuara në kredinë dhe depozitat në lekë.

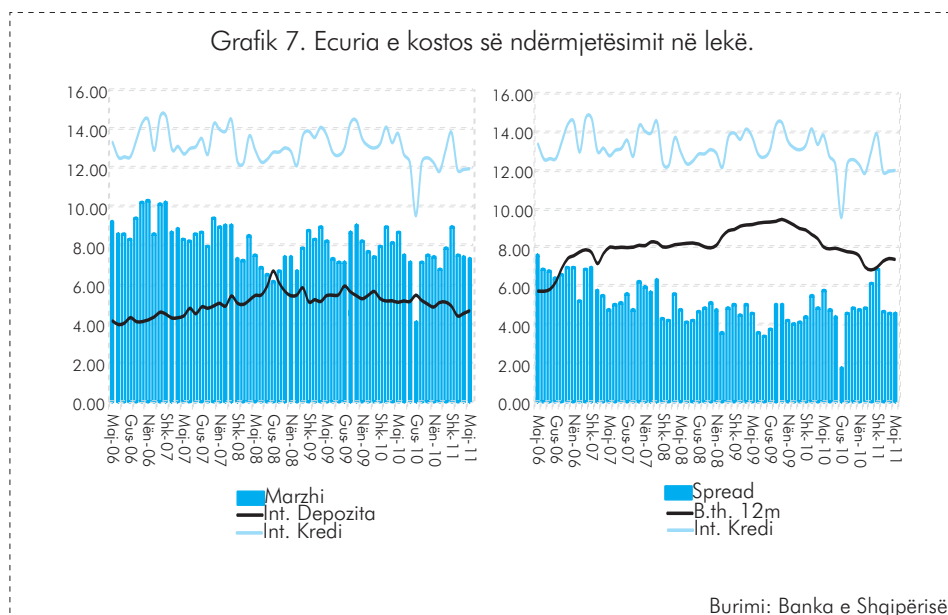

Në muajt prill-maj, kredia në lekë ka mbartur ritmet mesatare të rritjes vjetore të tremujorit të mëparshëm, prej 12.9%. Burimi kryesor i rritjes së kredisë në lekë mbetet kërkesa e bizneseve për financimin e kapitalit qarkullues. Por, në muajt e fundit, me gjallërimin e kërkesës për kredi të individëve, edhe këta të fundit kanë rritur përdorimin e financimit në lekë. Në periudhën prill-maj,

¹ Veprimtaria e bankave në valutë është e dominuar nga aktiviteti i tyre në monedhë euro, i cili zë më shumë se 80% të aktivitetit në valutë.

kredia në lekë për individë zuri rreth 50% të fluksit neto të kredisë totale në lekë. Përveç kredisë konsumatore, e cila përgjithësisht akordohet në lekë, monedha vendase po gjen përdorim më të madh edhe në kredinë hipotekare, duke reflektuar një faktorizim më të madh të rrezikut të kursit të këmbimit në aftësinë për të shlyer kredinë.

Depozitat në lekë janë rritur mesatarisht me 11.9% në periudhën prill-maj, një ritëm ky i krahasueshëm me atë të vërejtur në tremujorin e parë të vitit. Fluksi neto mujor i tyre, gjatë kësaj periudhe rezultoi 3.7 miliardë lekë, nga 4.7 miliardë lekë që rezultoi në tremujorin e parë të vitit. Megjithatë, në një horizont më të gjatë kohor, zgjerimi mesatar mujor i depozitave mbetet i qëndrueshëm, i krahasueshëm me fluksin mesatar të vërejtur që nga fillimi i vitit 2010.

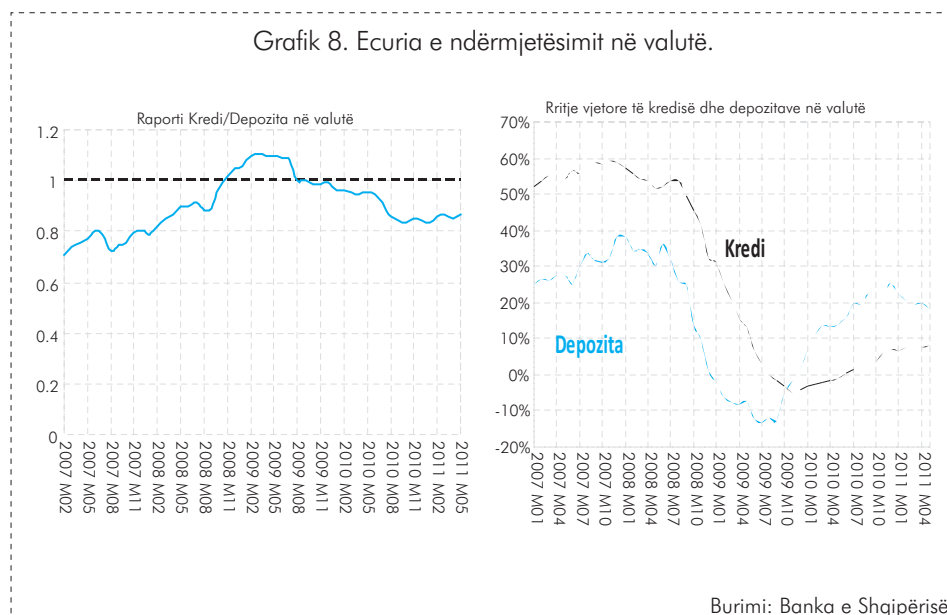
Kostoja e ndërmjetësimit në lekë ka shënuar rënie në muajt prill dhe maj. Në terma mesatarë, ajo ka rezultuar 7.4%, nga 8.1% që shënonte mesatarisht në tremujorin e parë të vitit. Ndërkohë që norma mesatare e interesit të depozitave, ka shënuar vetëm një rënie të lehtë në krahasim me tremujorin e kaluar, duke rezultuar 4.6%. Reduktimi i kostos së ndërmjetësimit ka ardhur kryesisht si pasojë e rënies së normës mesatare të interesit të kredisë. Ajo ka shënuar mesatarisht 12.0%, ose rreth 0.9 pikë përqindje më pak se në tremujorin e parë të vitit. Ashtu si në muajt e mëparshëm, ecuria e saj është ndikuar kryesisht nga normat e interesit të kredisë për qëllime likuiditeti dhënë bizneseve. Reduktimi i normave të interesit të kredisë ka ndodhur në kushtet e rritjes së normës së interesit të bonos së thesarit 12-mujore, që në shumicën e rasteve, shërben si normë referencë në përcaktimin e kostos së kredisë. Spread-i mesatar rezultoi 4.6% në këtë periudhë, duke rënë me rreth 1.3 pikë përqindje, në krahasim me tremujorin e parë të vitit.

III.2 ECURIA E NDËRMJETËSIMIT NË VALUTË (EURO)

Ndërmjetësimi në valutë në muajt prill-maj ka shfaqur një ecuri në linjë me zhvillimet në muajt e mëparshëm. Raporti kredi/depozita ka shënuar një rritje të lehtë, duke qëndruar mesatarisht në 85.9%, nga 85.1% që shënonte në tremujorin e parë të vitit. Një ecuri e tillë ka ardhur kryesisht si pasojë e ngadalësimit të depozitave, ndërkohë që kredia ka mbajtur një ritëm të qëndrueshëm rritjeje.

Rritja vjetore e kredisë në valutë shënoi mesatarisht 7.8% në periudhën prill-maj, 0.4 pp më shumë se në tremujorin e parë të vitit. Rritja e kreditimit në valutë të ekonomisë në këtë periudhë u nxit kryesisht nga kërkesa e bizneseve për financimin e kapitalit qarkullues. Në këtë periudhë, ka patur gjithashtu një kërkesë të shtuar për financim në valutë edhe nga ndërmarrjet publike.

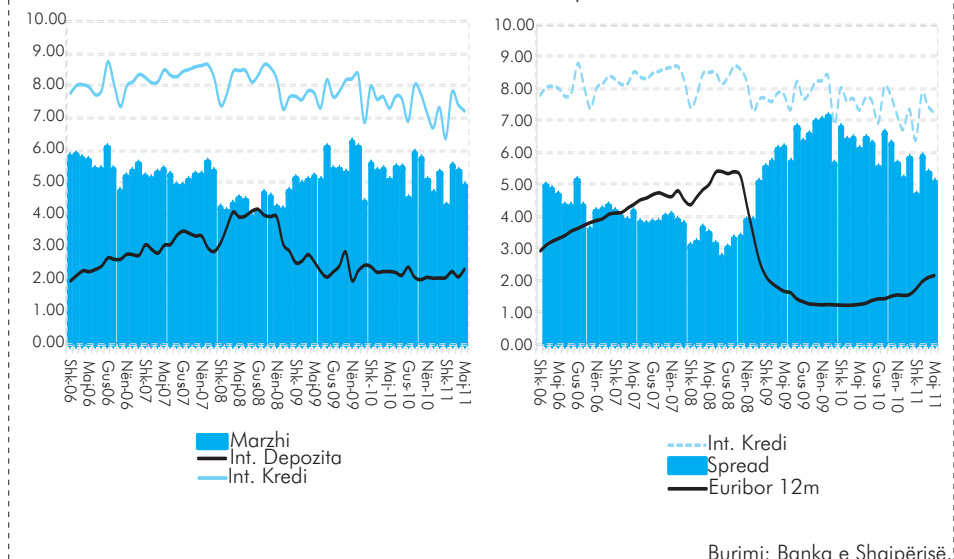
Në muajt prill-maj, fluksi mesatar mujor i depozitave në valutë, ndryshe nga tremujori i parë i vitit, ishte pozitiv. Pavarësisht kësaj, ai ishte sa rreth 50% e fluksit mujor të regjistruar në gjysmën e dytë të vitit të kaluar. Ky ngadalësim i rritjes së depozitave në valutë është në linjë edhe me reduktimin e remitancave dhe flukseve të huaja hyrëse në ekonominë tonë. Në terma vjetorë, ritmet e rritjes në këta dy muaj shënuan 19.3%, nga 20.7% që ishin në tremujorin e parë të vitit.

Kostoja e ndërmjetësimit në euro është shfaqur e qëndrueshme në periudhën prill-maj, duke ruajtur nivelin prej 5.1% të vërejtur në tremujorin e parë të vitit. Ajo ka mbetur e pandryshuar si rrjedhojë e rritjes së lehtë dhe të njëkohshme të normës mesatare të kredisë dhe të asaj të depozitave.

Kostoja e kredisë në euro vijon të jetë ndjeshëm më e lartë se normat referencë të kësaj monedhe në tregjet e huaja ndërbankare, duke reflektuar koston e lartë të depozitave në euro në vend. Megjithatë, diferenca mes këtyre të fundit dhe normave Euribor ka rënë ndjeshëm nën 1 pikë përqindje, me

Grafik 9. Ecuria e kostos së ndërmjetësimit në euro.

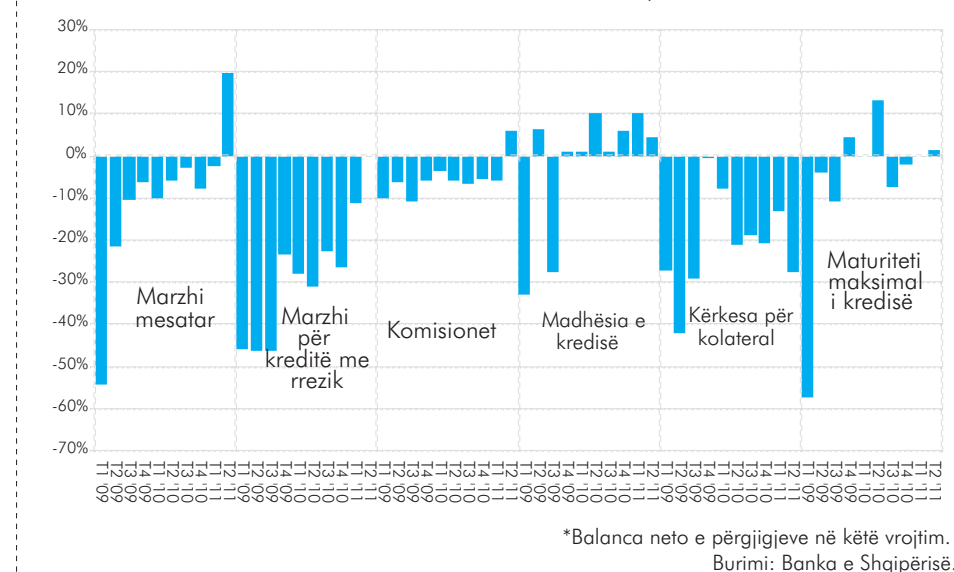

përmirësimin e situatës së likuiditetit në vend dhe rritjen e normave të interesit për euron në tregjet ndërkombëtare. Kjo është reflektuar edhe në rënien e normës së interesit të kredive në euro në vend dhe të diferencës mes tyre dhe normave Euribor. Aktualisht, kjo diferencë qëndron në 5.2 pp, nga 5.5 pp dhe 6.3 pp që qëndronte përkatësisht tremujorin e kaluar dhe një vit më parë.

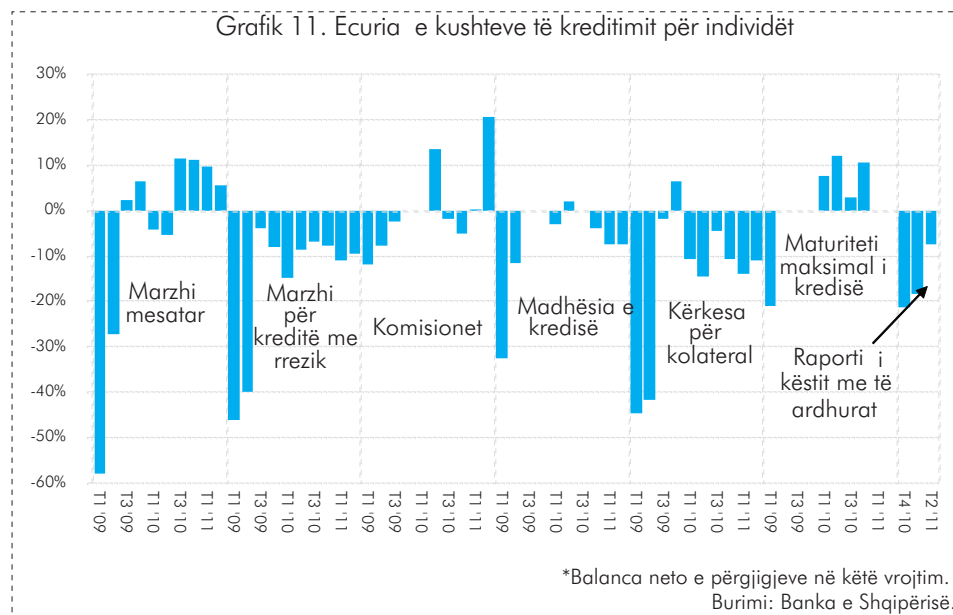
III.3 ECURIA E ELEMENTEVE JOKOSTO NË NDËRMJETËSIM

Ecuria e ndërmjetësimit bankar, përveç normës së interesit, ndikohet edhe nga elemente jokosto të kreditimit, të cilat përcaktojnë ofertën për kredi. Në përgjithësi, vërehet se edhe pse normat e interesit të kredive kanë shënuar rënie, elemente të rëndësishme në përcaktimin e aftësisë së kredimarrësve potencialë për të marrë kredi mbeten ende të shtrënguara.

Grafik 10. Ecuria e kushteve të kreditimit për bizneset*

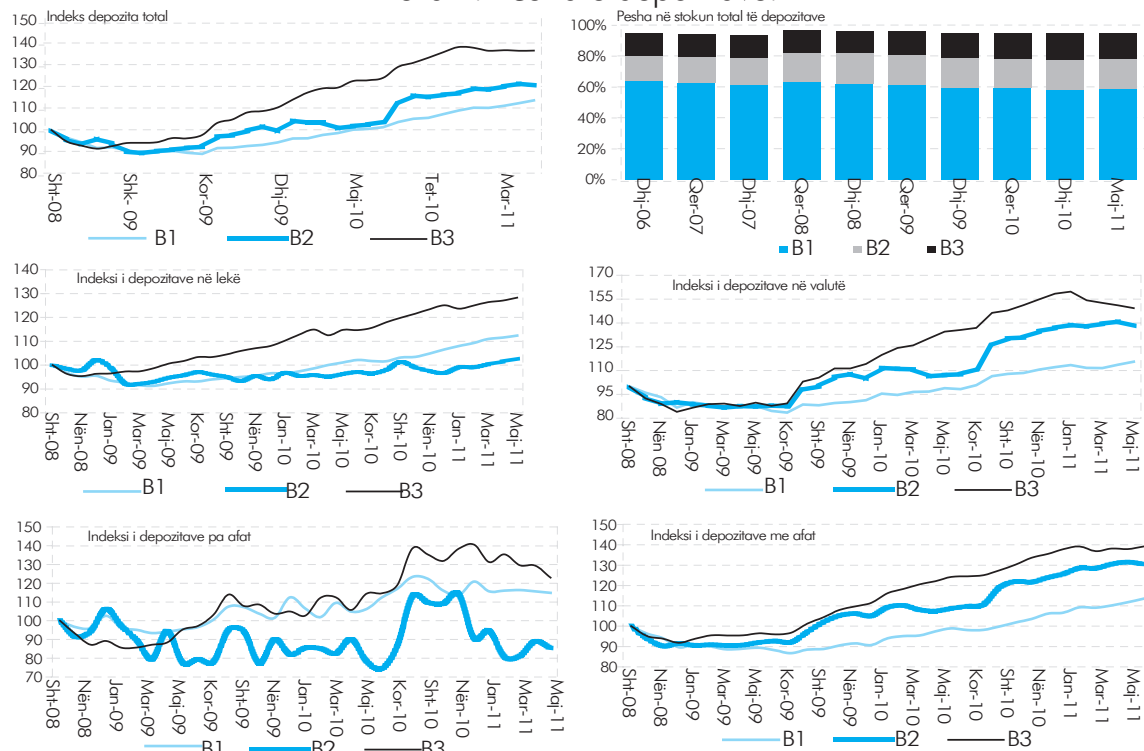

Kushtet e kreditimit për bizneset janë shtrënguar në tremujorin e dytë të vitit. Elementet çmim të kredidhënies - marzhi për kreditë me rrezik normal dhe komisionet - janë lehtësuar për herë të parë që prej mëse dy vjetësh. Në kahun lehtësues kanë vepruar edhe madhësia dhe maturiteti i kredisë. Nga ana tjetër, rritja e mëtejshme e kërkesave për kolateral vazhdon të kufizojë ndjeshëm aftësinë kredimarrëse të bizneseve.

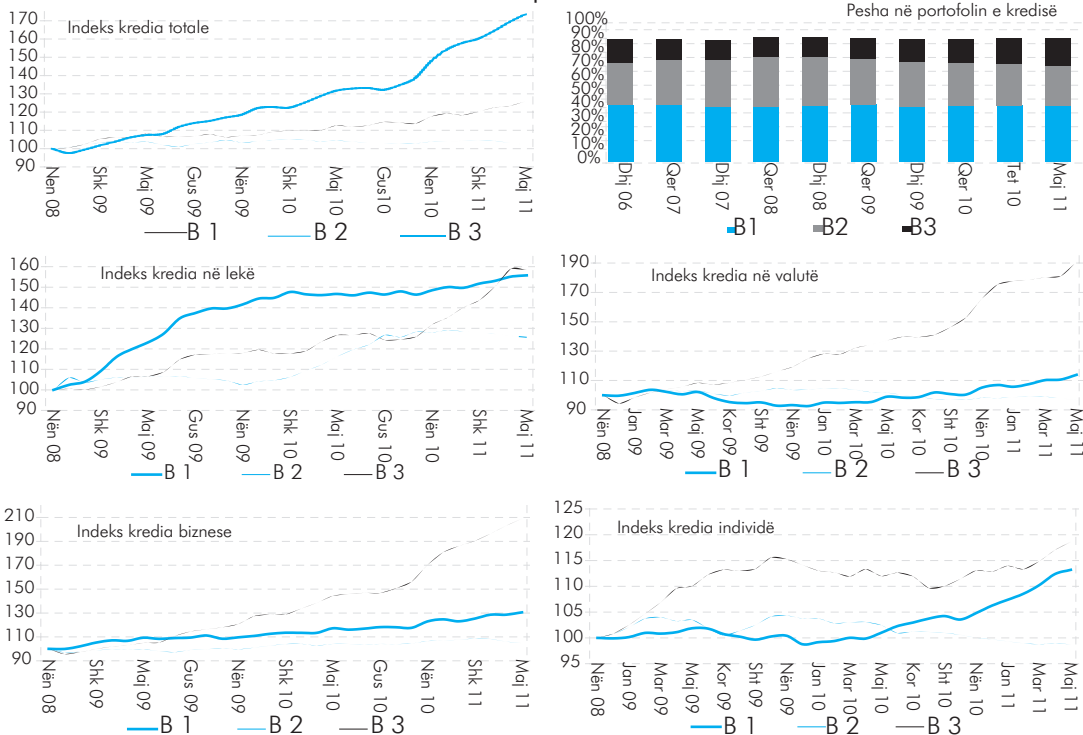
Kushtet e financimit për individët kanë vijuar të lehtësohen edhe në tremujorin e dytë të vitit. Përveç lehtësimit në marzhin e aplikuar për kreditë me rrezik normal, politika më lehtësuese është zbatuar edhe nëpërmjet uljes së komisioneve bankare. Ndonëse ulja e kostos kryesore të kredisë – normës së interesit – është faktor i rëndësishëm në kredidhënie, kjo e fundit ndikohet në një masë të madhe edhe nga faktorë të tjerë joçmim. Kështu, mbajtja e shtrënguar e elementeve të tjera si madhësia e kredisë, kërkesat për kolateral dhe raporti këst/të ardhura për kredinë për individë balancon një pjesë të mirë të efektit lehtësues, të dhënë nga ulja e normës së interesit.

Aneksi A. Ecuria e depozitave.

Burimi: Banka e Shqipërisë

Aneks B. Ecuria e portofolit të kredisë.

Burimi: Banka e Shqipërisë.